

нодавни Одбор може решавати сам о томе, за то му не треба Влада. Што се тиче члана 133. Устава, то нису ствари чисто Законодавног Одбора, него то мора ићи и пред скупштински пленум. Уобичајена је пракса, да Парламенат, кад је Влада у оставци, не ради. Ова се ствар тиче Парламента и она не може бити свршена док Парламенат не каже своју реч, а Парламенат, кад је Влада у оставци, не ради и то је, господе, пракса свуда. Друга је ствар члан 130., а друга 133. Устава. Ја вас молим, да скинемо ову тачку с дневног реда и ја ћу је ставити на гласање. Ко је за то, да се склине са дневног реда изводеће седети, а ко је против нека изводи уставн. (Др. **Лаза Марковић**: Нема кворума. — Глас: А мало пре је био кворум.) Молим, ја ћу избројити. Има седам против. Дакле већина седи. То јест десет за. Према томе, ова је тачка скинута са дневног реда.

Вечерашњу седницу закључујем, а идућу заказујем за сутра у 4 сата по подне и предлажем овај дневни ред: 1. члан 6. до 15. закључно које смо вратили секцији.

Др. **Халил бег Храсница**: Кад секција буде готова онда можемо решавати.

Председник **Миша Трифуновић**: Добро, онда ћемо скинути с дневног реда ову тачку.

Према томе ово би био ред за идући дневни ред:

1. Претрес извештаја IV. секције о уредбама Министарства Правде, Одељак за Босну и Херцеговину;

2. Претрес извештаја треће секције о уредби о инспекцији рада;

3. Претрес извештаја II. секције о враћеним члановима 1., 46. и 59. Уредбе о избору општинских заступства за Словенију;

4. Претрес извештаја треће секције о уредбама о стаповима;

5. Претрес извештаја пододбора о нацрту закона о централној управи. Ова тачка нека формира за сада.

Примате ли овај дневни ред? (Прима се.) Данашњу седницу закључујем.

(Седница је закључена у 18 и 40 минута.)

XXVI. СЕДНИЦА

ЗАКОНОДАВНОГ ОДБОРА

НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

КРАЉЕВИНЕ

СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

држана 6. децембра 1921. године у Београду.

Председавао Председник **Миша Трифуновић**.

Секретар др. **Павле Чубровић**.

Присутан Министар Социјалне политике и др. **Вјекослав Куковец**.

(Почетак у 16 $\frac{3}{4}$ часова.)

Председник **Миша Трифуновић**: Отварам XXVI. редовну седницу. Молим, да чујете записник прошлога састанка.

Секретар др. **Павле Чубровић** чита записник XXV. састанка Законодавног Одбора.

Председник **Миша Трифуновић**: Има ли примедба на протокол? (Нема.) Објављујем, да је протокол примљен.

Част ми је известили Одбор, да смо добили извештај III. секције о нацрту закона о заштити убогих. Затим, такође извештај III. секције о инвалидима. Ови извештаји ставиће се на дневни ред на једној од идућих седница.

Има реч г. **Лазих**.

Војислав Лазих: Пре извесног времена враћен је секцији закон о порези на ратне добити. Тај закон још није враћен Законодавном Одбору на коначну одлуку. Ја бих молио г. председника, да нареди да тај закон не би остао нерешен. Даље молио бих г. председника, да ли би могао да нас обавести, да ли ће доћи на дневни ред у Законодавном Одбору уредба о привременом регулисању плата министара на расположењу, а тако исто уредба Министарства Саобраћаја о издавању под закуп превоза преко река и језера. Та је

уредба била пред Законодавним Одбором и враћена је у секцију. И најзад да ли ће Законодавни Одбор решавати о уредби о земљорадничким кредитима.

Ја бих молио г. председника, да настане да ове уредбе дођу у Одбор, како не би постале законом без претреса у Законодавном Одбору.

Председник **Миша Трифуновић**: Све те уредбе, које сте поменули, налазе се на раду у секцијама. Кад их добијем, одмах ћу их ставити на дневни ред, у колико ми време буде допуштало. На дневном реду је претрес извештаја IV. секције: уредбе Министарства Правде, одељење за Босну и Херцеговину.

Известилац **Фехим Курбеговић**: Ви сте добили извештај IV. секције Министарства Правде, одељење за Босну и Херцеговину. IV. секција прегледала је те уредбе и распоредила их у три групе. За једне уредбе предлаже да се укину, за друге уредбе налази да су без потребе, а за треће уредбе предлаже да се промене и надопуне.

Ја ћу Вам прочитати одељак извештаја о уредбама, које се укидају. Секција предлаже, да се укину као непотребне и безпредметне следеће уредбе под бр. 1., 4., 5. и 7. списка уредаба.

Прва је уредба о пензији и допунству § 5. грађанског парничног поступка за Босну и Херцеговину од 30./1. 1920. год. Овде имамо под бр. 10. уредбу, која говори о изменама 5. §-а грађанског парничног поступка и та уредба решава то исто осим тога што има још неке надопуне што

су биле потребне према приликама за Босну и Херцеговину.

Ствар је у овоме. Ова уредба била је донешена од окружних судова у Босни и Херцеговини тако да чим је предмет парнични био до 1000 круна пресуђивао је Сенат од три судије, а ако је парнични предмет прелазиво преко 1000 круна, онда је пресуђивао Сенат од 5 судија. Услед промене вредности новца, морала се повисити скала новца и она је повећана на 6000 круна са обзиром на то, што су се у Сенату парнице отезале и што је овакве ствари могао да решава један судија и предвиђено је, да за суме од 6000 круна пресуђује један судија, кога одреди председник окружног суда, а ако дође парнични предмет по призиву на Сенат, онда пресуђује Сенат од три судије место пет судија. Обзиром на то, што је ова уредба ранија, она самим тим губи вредност. Ја бих молио, да се као безпредметна укине.

Председник Миша Трифуновић: Г. Известилац каже да секција предлаже, да се уредбе под бр. 1., 4., 5. и 7. списка укидају.

Известилац Фехим Курбеговић: Ја бих молио, да се о свакој уредби решава посебно, јер неко може имати посебно мишљење код неке уредбе.

Председник Миша Трифуновић: Добро, ја ћу стављати на гласање сваку уредбу посебно. Стављам на гласање предлог IV. секције, да се укине уредба под бр. 1. и преимачи § 4. грађанског парничног поступка за Босну и Херцеговину. (Прима се.) Изволите чути даље.

Известилац Фехим Курбеговић: Надаље долази уредба под бр. 4.: »Наредба земаљске владе за Босну и Херцеговину од 23. фебруара 1920. г. бр. 25.116. о олакшању правне праксе и урачунавању војне службе у ранг судијским кандидатима, аскултантима, правним вежбеницима, који су били позвати у војну службу у рату«. Секција предлаже, да се та уредба укине. Она је постала безпредметном према свима приликама.

Председник Миша Трифуновић: Ставићу на гласање ову уредбу како је прочитао г. известилац. Ко је за то, да се она укине, нека изволи седети, који је против нека изволи устати. (Сви седе. — Чује се: Да се гласа о целом првом одељку.) Има, господе, још свега две уредбе, једна је наредба Министра Правде о урачунавању судијске праксе у адвокатску, а друга је наредба земаљске владе за Босну и Херцеговину од 23. децембра 1919. год., којом се преимачује § 2. наредбе о проглашењу закона и наредба од 5. новембра 1918. год. и наредба народне владе Босне и Херцеговине од 5. новембра 1918. године бр. 246.390 о проглашењу закона и наредба. Ко је за то, да се укину све ове уредбе нека изволи седети, а ко је против нека изволи устати. (Сви седе.) Објављујем, да су укинуте све 4 уредбе. Изволите чути даље.

Известилац Фехим Курбеговић: Секција предлаже, да се оснаже без измена и прогласе законима уредбе под број 8., 9., 10., 11. и 12. списка уредаба: а) Уредба о измени трговачког закона за Босну и Херцеговину од 22. јуна 1921. године број 23.731;

б) уредба о преимачи § 8. закона о Уставу за судове за Босну и Херцеговину од 22. јуна 1921. године број 29.732;

в) уредба о изменама и допунама казненог закона о злочинствима за Босну и Херцеговину од 22. јуна 1921. године број 29.733;

г) уредба о измени и допуни казненог поступка за Босну и Херцеговину од 22. јуна 1921. године број 29.734 и

д) уредба о измени и допуни грађанског парничног поступка за Босну и Херцеговину од 22. јуна 1921. године број 29.743.

То су све уредбе, које су према приликама које су настале услед пада валуте морале да се измене и повисе скала за компетенцију и мислим, да је сасвим оправдано да их Законодавни Одбор оснажи без измене.

Председник Миша Трифуновић: Господе, стављам на гласање. Ко је за то, да се ових пет уредаба прогласе законима и да се приме без измене, нека изволи седети, а ко је против нека изволи устати. (Сви седе.) Објављујем, да су свих пет уредаба примљене као што их је прочитао господин известилац.

Известилац Фехим Курбеговић: Секција предлаже, да се приме с предложеним изменама и допунама уредбе под број 2., 3. и 6. списка и то:

Уредба о привременом скраћењу судијске приправе у Босни и Херцеговини од 30. јануара 1920. године број 3884 са изменом II. става чл. 1., који гласи: »Ово овлашћење важи до краја 1922. године«.

Ово је узето због тога што је Устав прописао, да привремене судије свију судова морају да полагају испите до становитог рока и да се тај рок не би прекорачио, морао се продужити рок до кога морају испит положити, док ова наредба траје.

Војислав Лазић: Код уредбе под број 6., указ којим се преимачује § 4. адвокатског реда за Босну и Херцеговину од 18. марта 1920. године број 10.067, секција је предложила једну измену.

Известилац Фехим Курбеговић: То још није дошло и сад је на претресу уредба под број 2.

Председник Миша Трифуновић: Онда ћемо, господе, гласати прво о уредби под бројем 2. Ко је за то, да се ова уредба прими, с изменом како је секција предложила, тај нека изволи седети, а ко је против нека изволи устати. (Сви седе.) Објављујем, да је ова уредба примљена с изменама, које је секција предложила.

Известилац Фехим Курбеговић (чита): Уредба о привременом укидању § 32. закона о Уставу за судове у Босни и Херцеговини од 30. јануара 1921. године да се прими са изменом другог става чл. 1., који има да гласи: »Ово овлашћење важи до краја 1922. године.«

Ово је такође учињено због судија, с испитом или без испита, који могу пресуђивати и прописан је рок који се не сме прекорачити.

Председник Миша Трифуновић: Стављам и ову уредбу на гласање. Ко је за то, да се ова уредба прими, како је господин известилац прочитао, тај нека изволи седети, а ко је против нека изволи устати. (Већина седе.) Објављујем, да је и ова уредба примљена.

Известилац Фехим Курбеговић (чита): Указ којим се преимачује § 4. адвокатског реда за Босну и Херцеговину од 18. марта 1920. године број 10.067 да се прими са допуном, која гласи: »Свима судијама и адвокатским кандидатима, који су за време рата остали у судској служби Босне и Херцеговине а били су узети као способни да врше ма коју војну дужност, урачунаће се судска пракса

у адвокатску, но они ће моћи постићи адвокатуру истом онда, кад наврше најмање једну годину адвокатске праксе».

»Ове погодности не односе се на оне адвокатске кандидате, који су на дан објаве рата навршили већ две године судске праксе и који су напустили судску службу после 31. септембра 1921. године. За припуст на адвокатски испит за ове кандидате није потребан докторат, него доказ да су положили судијски практични испит».

Господо, ја ћу ову ствар мало да образложим. Према адвокатском реду за Босну и Херцеговину од судске праксе признавало се само две године за адвокатску праксу, а иначе остали део праксе морао је судија да проведе код адвоката. Било је много судија, који 1914. године нису навршили две године те судске праксе, па им се није пружио прилика да се одреде хоће ли ићи као кандидати код адвоката. Међутим настао је рат и код нас су сви они узети у војску и судије су биле приморане, премда су хтели ићи као приправници код адвоката, да остану код суда у служби за све време рата и да полажу и практични судијски испит, који је скоро једнак адвокатском испиту, да би постали самосталне судије, јер је био прописан рок за полагање тога испита. Међутим адвокатски је ред и даље постојао и кад су поједини од њих хтели прећи у адвокатске канцеларије, дошло је до тога, да су поједини од њих, премда су имали 6 до 7 год. судске службе, морали вршити још три године дана праксу код адвоката као приправници. Они, који нису били узети у војску, имали су прилике и да ту праксу сврше и да добију своје место, док на коњу били други који су били у војци, морају да проведу још три године дана на пракси код адвоката, ма да су били и старешине судова и ма да имају своју велику праксу. Њима се сада тражи, поред тога што су положили судијски практични испит, да морају још положити ригорозе и да морају ићи на практични адвокатски испит. Стога Секција налази да је право, да се тим људима, који су без своје кривице то изгубили, призна и урачуна та судијска пракса у адвокатску с тим, да буду још једну годину дана код адвоката у пракси. Ја молим Одбор, да прими овако као што Секција предлаже.

Војислав Лазич: Поводом овог предлога Секције, ја сам хтео да напоменем то, да је Секција требала да има у виду и оне људе, који су били интернирани, осуђени или гањани, те им се није могла дати прилика да испуне оне услове, које су испунили они, који нису били ни гањани, ни осуђени, ни интернирани. Мени се чини, да Секција није имала обзира према тим људима. Ја сам уопште противан адвокатском реду, оваквом какав је и ја ово не износим за то, што желим да помогнем адвокате и оне који желе да иду у адвокате, него ово износим ради оних људи из Босне и Херцеговине, међу којима је највећи део Срба, који су били гањани, интернирани и лежали по казаматама, због чега су били одстрањени од праксе било судијске, било адвокатске. Они не би требали да буду изузети и да им се не да могућност, да се користе с овим правом, којим се користе можда други људи, који су били способни за војску и узети у војску и који су као аустријски војници помагали оним силама, које су се бориле против нас и уопште против наше државе.

Председник Миша Трифуновић: Господо, ставићу на гласање наредбу број 6, која се тиче указа, који је прочитао господин извештач. Ко је за то, да се прими с овим изменама нека изволи седети, а ко је против нека изволи устати. (Већина седи.) Објављујем, да је ова наредба примљена.

Молим, да коначно изгласамо прву тачку и да је тиме коначно скинемо с дневног реда. Молим господина секретара, да приступи прозивању.

Секретар др. **Павле Чубровић** прозива чланове да гласају и они су гласали овако: Павле Аиђевић за; Војислав Лазич против; Јурај Врсаловић против; др. Светислав Поповић за; Јован Маговчевић за; Михајло Живковић за; Јосип Дрофеник за; Љуба Јовановић за; Милорад Вујичић за; др. Јанко Шимрак за; Етвин Кристан против; др. Халилбег Храсница за; др. Славко Шећеров није присутан; др. Лаза Марковић за; Милош Московљевић против; Већеслав Вилдер за; др. Грегор Жерјав за; Фехим Курбеговић за; Недељко Дивац против; др. Анте Дулибић за; др. Јосип Хохњед за; Хасан Миљковић за; Салих Баљић за; др. Нинко Перич за; др. Павле Чубровић за и Миша Трифуновић за.

Председник Миша Трифуновић: Господо, гласало је свега 25 господо посланика. Гласало је за 20, а против 5. Према томе, господо, цели овај први извештај, који се састоји из три одељка, изгласан је дефинитивно. Уредбе под бројем списка 1, 4, 5 и 7 су дефинитивно укинуте. Затим су уредбе под бројем списка 8, 9, 10, 11 и 12 примљене без икаквих измена и најзад уредбе под бројем списка 2, 3 и 6 су примљене с изменама, које су изашле из секције. С тиме је дефинитивно изгласан овај извештај.

Прелазимо на другу тачку дневног реда: претрес извештаја треће секције о уредби о инспекцији рада. Отвара се начелни претрес. Имају да говоре господа Лазич, Московљевић, др. Лаза Марковић, Недељко Дивац и Јосип Дрофеник и тиме је закључена листа говорника у начелној дебати. Има реч господин Лазич.

Војислав Лазич: Господо, начелно противу установе инспекције рада ми немамо ништа, али нас не задовољава начин како се она установљава. Овде се установљавају сувишне сувишне установе, које ће задрати у велике материјалне издатке државне. (Узвици: Тако је!) Господо, даје се и на друге стране, па ће се онда казати зашто људи не би дали и на оно, што је потребно за осигурање радника. Нисам противан да се даје на осигурање радништва и увек сам готов да помогнем све оно, што иде на обезбеђење и осигуравање радног народа. По моме мишљењу радницима треба поклонити нарочиту пажњу, треба им поклонити пажњу у свима приликама, где бисмо могли да им помогнемо. Зато начелно установљавање инспекције рада ја потпомажем, али ми се само чини, да овакав начин, како се овде установљава, неће помоћи побољшању радног народа, него ће се више помоћи чиновничка класа, да се што боље стабилизира и бирократизира.

Ја не видим велико побољшање за наш раднички свет и установом Министарства Социјалне Политике, у колико је она то својим радом до сада показала. Ја сам имао прилике да видим пре 10 дана на овим мразевима, када би зверови везани и притврђени за једно место морали ући

пути, да су онда људи, жене и деца поживали под шаторима, а исто тако старци, бабе и нејачи. Ја налазим, да то није никакво социјално старање о радницима и сиромашном народу и то радника, који је живео само од свога рада, који је радећи тако са својих 10 поката одгајио 5 војника и свих 5 дао за ову отаџбину. Он је ових дана поживао и ледио се под шаторима на мразу и онда настаје питање, да ли нам вреди то Министарство Социјалне Политике, кад можда пре његове установе писмо имали такве прилике, а имамо их данас кад постоји Министарство Социјалне Политике, које има својих органа и својих чиновника на платама доста, може бити и много. Али сада да се осврнем на другу страну, да ли оно збиља има у народу осећања, да је народ осетио бољитка некога у социјалном напретку. Ја се, господо, бојим да неће тако бити и са институцијама инспекције рада зато, што су то чисто државне организације једнога министарства, тако да ће то бити место само за чиновнике, тако да ћемо имати један већи чиновнички кадар него што га имамо данас. Ми не можемо данас са овим чиновничким кадром да издржимо ми се данас питамо како ћемо да нађемо буџетску равнотежу, али у свима приликама, где год нам се да могућност, ми повећавамо чиновнички кадар. Тако се исто ради и овим законом и не штеди се на томе. Ја мислим, да је могло да се створи у овом радничком законодавству и бољих прилика за осигурање радника и бољих прилика за заштиту њихову и бољих прилика за надзор о извршењу овога закона, да је то било спроведено са мало мање ових институција, које се предвиђају. Ми имамо радничке коморе, ми имамо онда берзу рада, и најзад после организацију инспектора односно инспекције рада. Имамо инспекцију средишњу при Министарству Социјалне Политике, која се дели на потребан број одсека, а тај потребан број одсека није ограничен. За тим имамо обласне инспекције рада и специјалне инспекције рада. У свима тим институцијама предвиђају се чиновници са вишом школском спремом. Ја мислим, да је то могло да се смањи са установом комора, па да те коморе имају извесне своје органе, који би вршили инспекцију рада, а не да се установљава нарочите установе за ту сврху. Ја сам у начелу за инспекцију рада и за стварање могућности, да се врши контрола над предузећима, да ли заиста она поступају овако како то закон о заштити радника прописује. И за то што сам за ту контролу и зато што налазим, да је она потребна, ја сам у начелу за инспекцију рада али само у другој форми а не у овој.

Председник Миша Трифуновић: Има реч господин Московљевић:

Милош Московљевић: Ја ћу само да надоцуним говор свога друга, Лазина.

Да вам прочитам из ових закона, који су овде на претресу нека места, из којих ћете видети како је овде створено и сувише институција, које раде готово исте или сличне послове и које би се могле груписати на једном месту.

Ту имамо радничке коморе, које су чисто радничке установе, то су тако рећи њихови професионални парламенти, али су и оне под државном контролом. Затим имамо чисто радничке институције, које су врло добре, то су раднички повереници, па онда имамо уреде за осигурање, који

су такође чисто радничке институције. Затим берзе рада, које су мешовите и радничке и државне. Па онда имамо судове за осигурање, који су такође мешовити, раднички и државни. Затим имамо инспекцију рада, чисто државну установу и средишњу инспекцију. Имамо за сада 20 обласних инспекција и нигде у закону није казано колико се њих може отворити. Поред обласних инспекција могу се отворити и три специјалне инспекције за неке врсте послова.

У закону о заштити радника у § 36., где се говори о радничким коморама, тачка 2. каже, да имају те коморе за задатке да настоје, да државне и самоуправне власти правилно извршују постојеће законе и наредбе, које погађају интересе радника и намештеника и да по потреби чине потребне представке код надлежних власти. Па онда у тачци петој каже се: »да воде статистику и сакупљају податке о питањима, која се тичу радника и намештеника (месечара) као и да подијеле извештаје о своме раду Министарству Социјалне Политике«. Поред тога установљавају се инспекције рада, које о томе такође требају да се старају. Даље у тачци 4. тога истога § 36. каже се: »Ове коморе имају да посредују при склапању колективних уговора као и при изравнању спорова између радника и намештеника (месечара) с једне и послодавца с друге стране, ако би то заинтересоване стране или надлежне државне власти захелеле«, а исти посао имају да врше и инспектори области. Тај исти посао имају да врше и берзе рада и тај исти посао имају да врше и раднички повереници. Молим вас, ми видимо ту, да један исти посао имају да врше разне институције и онда ће ту да буде једна збрка, судар надлежности, да не говорим о томе, колико ће то да кошта било државну касу било радничке цевове.

Зато ја овом приликом хоћу да кажем, да би требало на неки начин ограничити ове институције и поједине послове груписати тако, да их буде мање. Овако то може да буде од веће штете него што је од користи за сам раднички staleж. Ја сам јуче био против берзе рада као државне установе. Ја сматрам, да су радници, да су њихове организације прво позване да воде рачуна о интересима самих радника, да испитају све њихове прилике и да посредују при решавању спорова између послодавца и радника. Нико није толико позван као сами радници, који у првом реду то врше преко својих поверилаца, који се налазе у сваком предузећу, а у другом реду преко својих врховних тела, преко својих комора, и онда је изlišно, да се ту стварају и берзе рада, које имају да врше један специјалан посао и инспекције рада.

Ако се тако потера, онда би се могло створити за сваки други ситан посао нарочито надлештво. Зато ја сам сматрао, да су берзе рада требале да буду чисто радничке установе и то као саставни део радничке коморе, а пошто то није усвојено, него су берзе рада државне установе, то јест оно особље, које ради тамо; државни су чиновници, ја сам онда против установе оваквих инспекција. Ја писам против самог закона, потребна је инспекција рада. Држава мора да се меша у односе између послодавца и радника и то увек. Ја сматрам, да је то потребно нарочито због слабије стране, због самих радника, али у томе не треба ићи тако далеко, што ово неће бити на ко-

рист радника, колико ће бити на штету државне касе, јер ће се намножити велики број чиновника. За сада има 20 инспекција а могу се отворити три специјалне, колико ли ће се још специјалних отворити за разне врсте послова. За разне покрајине отвориће се неограничени број, па онда средњашња инспекција при Министарству може да отвори безбројан број одсека са бог зна колико чиновника.

Зато ја мислим, да би све ово требало остати то јест инспекција ова да се врши, али непосредно из самог Министарства. Но те односе између радника и послодаваца нека расправљају Радничка Комора и комора дотичних послодаваца, а у случају тежих сукоба, у случају великих штрајкова, који прете самој производњи и самој држави, нека се изапаљу специјални инспектори из Министарства за Социјалну Политику, који ће посредовати на начин, како је то већ и пре било. За то сам противан инспекцији рада у оваквој форми, како је изнето овде у Законодавном Одбору.

Др. Лаза Марковић: Господо, ја налазим, да је оваква организација инспекције рада, каква је предвиђена у овом законском предлогу, сувише бирократска, сувише разграната и с обзиром на још неразвијену индустрију у целој земљи изlišна у овако великој мери. Ја према томе гласаху у начелу против оваквог законског предлога. Али то не значи, да бих ја и моји другови мислили, да извршење ових закона, ради чијег остварења смо се и ми заложили с пуном вољом и с пуним симпатијама према социјално слабијим класама, треба ставити у питање. Ми сматрамо, да треба у истину извршење тих закона да буде строго контролисано, али не верујемо, да ће овакав бирократски апарат тај циљ постићи. Ја се у томе погледу придружујем у неколико мишљењу господина Московљевића и налазим, да је много боље, да разне радничке организације и установе, које су предвиђене нарочито у закону о заштити радника, саме воде рачуна и о томе и по потреби достављају своје напомене и своје представке Министарству за Социјалну Политику. Али то паравио није довољно, јер су индустријска предузећа расута по целој земљи и ако не у великом броју. За то је ипак потребан неки посебан надзор. Да не би то остало без надзора, ја предлажем, да се на место овог целог закона усвоје ова четири члана, која ћу сад прочитати. Закон у том случају не би гласио о инспекцији рада него би се звао закон о обезбеђењу одредаба о заштити радника. Његови чланови би гласили (Чита):

Члан 1.

У колико нису посебним радничким институцијама поверене бригае о извршењу закона и уредаба, које се тичу заштите и надзора над радом, тај надзор вршиће по потреби редовни државни управни органи.

Члан 2.

Ради вршења специјалног надзора над извршењем закона и уредаба, које се тичу заштите и надзора над радом, установљују се при Министарству за Социјалну Политику инспектори рада. Инспектори рада деле се у две класе: у инспекторе и више инспекторе. Инспектори су у рангу секретара Министарства а виши инспектори у рангу инспек-

тора Министарства. Они морају имати законске услове за овај положај. Број инспектора и виших инспектора одређује се сваке године буџетом.

Члан 3.

Инспектори и виши инспектори постоје при Министарству за Социјалну Политику. Они се могу указом у границама буџетом одређеног броја поставити стално и при обласном начелнику за обим једне или више области у крајевима где је развијена индустрија.

Члан 4.

Овим законом стављају се ван снаге следећи закони и тако даље.

(Види текст члана 26. из законског предлога како је изишао из секције.)

Члан 5.

Овај закон ступа у живот, кад га Краљ потпише и добија обавезну снагу од дана обнародовања у »Службеним Новинама«.

Господо, ово је мој предлог. Он иде за тим, да се не стварају нарочита чиновничка тела, већ да се надзор над извршавањем ових закона, којима се обезбеђују радници, повери Министарству за Социјалну Политику и да то Министарство врши тај надзор преко редовних државних органа и преко посебних инспектора рада. Ако је пак у једноме крају потребно због развијенијих индустријских односа имати перманентни надзор, остављена је могућност, да извесни инспектор рада буде именован при обласном начелнику и да тај инспектор рада ту стално дела као инспектор рада. Овим предлогом иде се у исто време на то, да се увек у границама буџетске могућности одређује, колики ће обим ова инспекција рада имати с обзиром на финансијски положај земље.

Господо, ако је овај предлог нов и ако се мисли, да не бисмо могли одмах о њему дискутовати, ја бих предложио, да се ово питање врати у секцију, па да на овој основи прерадимо овај закон.

Председник Миша Трифуновић: Реч има господин Дивац.

Недељко Дивац: Мени изгледа, да се овде говори о овом предмету са једним великим непознавањем ствари. Да тако мислим, да је ми нарочито повода овај предлог господина др. Лазе Марковића. Ја морам да се чудим, да је господин др. Лаза Марковић могао доћи на таку мисао, да се инспекција рада може да повери чак још и редовним управним државним органима, а то ће рећи, да се повери полицијским властима. Кад се такав предлог чини, онда то значи, да се апсолутно не води никаква рачуна или нехотично или хотично о односима и приликама, које данас владају у нашем друштву.

Господо, данас се ствара и створен је већ један нарочити однос између рада и капитала у целом свету, па тако и код нас. У Енглеској, која је предњачила целом свету у погледу индустријског развитка, прво је дошла до остварења тако звана инспекција рада. То је назвала једна велика потреба. Док се није дошло и док се није одлучило на тај корак, претходно је један низ огромних сукоба између рада и капитала широм целе земље. Ти су сукоби у врло великом броју и случају добијали и врло крвави карактер. Забиљежено је између год. 1830. и 1840., кад је био тако звани картистички покрет, да су фабрике биле

рушене и паљене, машине разораване због неспособних односа, који су били створени између рада и капитала. Капитал је са једном невероватном безобзирношћу експлоатисао раднике, а радници су од своје стране били савршено остављени на милост и немилост капитала. Шта је било природније, него да дође до формалног грађанског рата између две класе. Па да ли можемо да кажемо, да то што се дешавало у своје време у Енглеској, па се дешавало и у Француској и у Немачкој, да ли можемо рећи и живети у илзузији, да то исто стање неће неминовно и код нас доћи, ако се благовремено мудрим мерама не постарамо, да ово стање предупредимо и онемогућимо? По моме мишљењу то стање мора наступити. Ми мало те га нисмо већ имали. Оно се јавило у једној нарочитој форми и држава је прибегла једном нарочитом средству да га онемогући, али то је средство могло само привремено онемогућити тај покрет и ту појаву, којима су основе у односима, који се јављају између рада и капитала и који је по форми добио само један класни вид као комунистички покрет. Господо, то се могло спречити Законом о заштити државе за извесно време, али нека се не мисли, да ће Закон о заштити државе моћи да регулише однос између рада и капитала. То је једна илзузија, која се може тешко осветити свој земљи. Да до тога не би дошло, није довољно, да се донесе закон о осигурању и да се донесе закон о заштити радника, већ је неминовно потребно, да се створи и могућност, да се ти закони и примене у пракси. Па да ли, господо, можемо ми што очекивати, ако би тај тако деликатан посао регулисања односа између рада и капитала, ако би спровођење закона о заштити радника, онако како га желе радници и како је у интересу нашега друштвенога мира, ако би тај задатак поверили редовним управним властима. Господо, ако би то учинили, онда бисмо тим самим изазвали грађански рат.

Зна се шта данас треба да врши полицијска власт, какве послове треба она да врши. У те послове никако не могу доћи и ови послови, који се свим законима предвиђају. Ово у толико пре, што нам је свима нама познато, како се полицијске власти понашају према радницима, кад дође до сукоба између рада и капитала. Оне раднике гоне бруталном силом, одмах га ухвате за јаку и стрпају у затвор. Ја ово, господо, не тврдим на шамет, већ за то има маса доказа, једно богато искуство из скоре прошлости. Ко се још од вас не сећа, како су код нас решавали спорови између рада и капитала. Ко се не би сетио, како су код нас спорове између рада и капитала решавали у Србији на пр. 1906. год. код штрајка у шећерној фабрици на Чукарици. Место да дође један државни орган и посредује између радника и послодавца и куша измирење, власт је попримила неко војничко схваћање и бруталном силом скршила тај штрајк. У 90% случајева би држава на тај начин решавала овакове спорове. Ово апсолутно није у интересу мирнога развика. Свака помисао, да се инспекција рада даје у руке редовитим органима државне управе, то јест полицијским органима, је врло опасна и може бити врло фатална по правилни државни развика. Нека се полицијски органи постарају, да београдски ђифте, који су милијоне нагрцали у ово кратко време након рата, почисте снег са плошника, да се аутомобили

и кола не ломе, нека сврше тај свој елементарни задатак, па ћемо им бити захвални. Према томе, господо, ја сам толико сматрао за потребно, да тако јако нагласим ово, што би било уопште фатално улазити на предлог госп. Лазе Марковића.

Господо, инспекција рада, то је један специјални орган, чију су потребу изазвале специјалне прилике. Ту је потребно, да се регулишу по већ утврђеним законима тако компликовани и сложени односи између рада и капитала, који постају из дана у дан све сложенији. Ту није доста само да се споразуме радници и послодавци, него је то један стручни посао врло компликован, где треба стручно лице да регулише овај однос онако, како ће то бити корисно и по наше привредне и економске и по наше политичке прилике. Ту је низ ствари, што се спомиње у овом закону о заштити рада. Ту је питање радног времена, спровођење извесних хигијенских прописа, ту је питање заштите детета, ту је питање заштите жене, заштите инвалида. То су питања, где ваља да се створе нови појмови и да би се уопште обичним полицијским органима, који оскудевају чак и на најобичнијој школској спреми, нарочито данас, где имамо људе, који немају ни 4 разреда основне школе, да би се уопште такав посао могао поверити њима. У сваком случају су ту нужни специјални органи. Овакви органи постоје у целом свету и не можемо и ми да останемо ван целог света, јер је ту једна специјална потреба, да се регулира однос између рада и капитала.

Друго је питање, да ли је Министарство за Социјалну Политику овим законом, — који имамо пред собом да решимо —, да ли је учинило један срећан предлог и једну срећну организацију тога органа и те установе. И ја ћу се ту сложити са својим пријатељима господином Московљевићем, г. Лазевићем и г. Лазом Марковићем, да је заиста та установа замисљена у једној доста бирократској форми. О том нема спора и ја сам то видео; али је Министарство за Социјалну Политику сматрало, да тако мора учинити. Та је ствар код нас донекле нова; према закону о радњама није код нас постојала инспекција рада у овој форми као што је сада овде предвиђено, већ су постављене т. зв. привремене инспекције рада. Ми у Србији имамо двојницу таквих инспектора и они су са времена на време ишли у поједине места где има индустрије, обилазили су поједине крајеве испитивајућ стање, које влада у нашој привредној производњи као и однос између рада и капитала. Већ за оно време пре рата било је то довољно, али такво се стање трпело, јер је то био само почетак. Данас није могуће при том остати. Морамо имати данас неоспорно нешто више у томе погледу, и то знати више, јер су потребе знатно веће. Да ли треба поступити овако, како је Министарство за Социјалну Политику предложило, то је друго питање. И ја сам мишљења, да је ту инспекцију требало нешто боље организовати, него што је то учињено овим законом, јер оваква организација по овом закону има заиста једну врло бирократску форму. С тога ја, господо, сматрам да и ако ова организација, како се предвиђа законом о инспекцији рада, није довољно срећна, да начелно инспекцију рада треба прихватити. То је једна потреба, коју ми не можемо ни на који начин обити и коју морамо задовољити. Једно што би се могло примити то је, да ми и данас већ имамо организовану инспекцију рада, али на ја-

лост она веома мало врши своју дужност и веома рђаво врши свој задатак.

Ви, господо, видите, да се овде у Београду много гради; зидају се куће, а по нашем грађевинском закону зидање је дозвољено само до 1. новембра. Од 1. новембра даље је забрањено не само то, што је немогуће да се ради, него и због тога, што оно, што се изradi, постаје сувише нестално услед рђавог времена. Инспекција рада требала би да ту бдије над тиме. Па и данас, кад је снег до кољена нашао видећете у Београду да се још и данас на многим местима гради, радници раде од јутра до мрака и то не само с 8 већ и 10 до 12 сати, а прије су још и више радили — и сада би више радили, да није тако сасвим кратак дан. Ја с те стране могу да жалим, што инспекција рада не врши своју дужност онако како би требала, жалим, што се она завукла у своје канцеларије и ту се зидовима заклонила тако, да не види што се ради на пољу и да се на пољу ради како и што се хоће. Ја бих у том погледу могао највећу приметбу да учиним инспекцији рада. Из свих тих разлога, које сам навео, ја ћу гласати у начелу за инспекцију рада и ако могу прихватити и допустити гледати, да би се у самом систему организације инспекције рада могло нешто изменити.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч г. Дрофеник.

Јосип Дрофеник: Клуб, ки ми имам част припадати, је показао при дебати о тех социјалних законих много змисла за потребе делавског стања. Гласовали смо за делавско заваровање ни сплох нудили делавцу коликор највеч могоче.

Вендар па морамо гледати па то да бодо закони, ки јих склепамо в корист делавцев, рес прилици делавцем в корист, не па моробити повзрочали, да би се установила непотребна нова уграднишка места, какор је то оменил же г. Дивац, ин велик уграднишки апарат од средних области па до министрств, ки би бил од друге политичне управе пополнима независен. Ми не смемо нашега буџета обременити с новим великим уграднишким кадром, ки би делал автономно, без сваке контроле областнег начелника ин других области, кајти бати се је, да в том случају делавци од те институције не бодо имели толико користи, да би било вредно заво жртвовати таке своте.

Мислим, да би се обртно надзорство извело много лаже на друг начин, ин сиџер тако, какор је то разложил г. др. Лаза Марковић. Управним областим нај се доделе готови уграднишки, ки не бодо само под надзорством министрства, ампак бодо делали в звези с обстојечими областми. Наш законски начрт па долоча чисто нове области с потребним штэвилом уградништва. А то је зело растегљив појем ин лахко се нагомили превеч уградништва само за та посел. Наша држава се в индустријском озиру шеле развија. Зато не устанавајмо нових области, ампак разширјајмо же обстојече потребам примерно.

Че секција законски предлог примерно изпремени, бом разложил своје припомбе ше при посамезиних одставких ин моробити гласовал за предлог. Че па предлог остане так, какор је седај, морам же из економских разлогџв гласовати проти њему.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч г. др. Шимрак.

Др. **Јанко Шимрак**: Молим да дам кратку изјаву у име клуба.

Председник **Миша Трифуновић**: Изволите.

Др. **Јанко Шимрак**: У име југословенског клуба изјављујем, да ћемо у начелу гласати за овај закон и да се слажемо са оним, што је признао г. Дивац: да можда ту има нечега бирократског, па ако се то може поправити, нама ће бити милије и драже.

Др. **Лаза Марковић**: Молим за реч ради личног објашњења.

Председник **Миша Трифуновић**: Изволите г. Марковићу.

Др. **Лаза Марковић**: Господо, ја се морам оградити од тумачења, које је изнео г. Дивац, као да ја предлажем, да се надзор повери полицијској власти. Ја сам изрично рекао, да се надзор има поверити с једне стране државним управним органима — то су истина полицијске власти — али да је право стручног надзора у рукама инспектора рада, који се налазе при Министарству за Социјалну Политику. Ја ствар тако разумем. За оне најхитније, најгрубље и најпростије случајеве повреде одредаба о заштити радника, мислим, да је ту довољна заштита у редовним државним управним органима. Али за ове друге случајеве, које је споменуо г. Дивац, који би били деликатни, или за случајеве где је развијена индустрија, ту и по моме предлогу предвиђају се стални инспектори рада при областним управама, односно и за звање једног стручног инспектора рада при Министарству за Социјалну Политику. Мој предлог иде једино за тим, да се не стварају одмах по целој земљи нове бирократске инспекције, које ће коштати много, већ да се овај надзор изведе постепено у оним границама, које су неопходно нужне и искоришћавајући стварно државне органе, који већ ту постоје.

Господо, ако наша полиција не ваља, као што ја знам, да не ваља, то не значи да ми тој полицији не треба ништа да предајемо, него значи, да ми њу треба да поправимо.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч г. Министар за Социјалну Политику.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјеслав Куковец**: Господо, колико сам ја видео, оно што највише смета господи, која су против предлога, против начрта како су се сложиле све странке у одсеку, то је број инспектората. Ја сам баш говорећи са г. Љубом Јовановићем изјавио и овде изјављујем, да не правим никакво питање од тога, ако поводом претреса буџета Скупштина нађе, да треба смањити број инспектората. Тамо су предвиђени трошкови за поједине инспекторе и како има у свима другим тачкама Скупштина право да по нешто брине, тако може и овде да смањи број инспектората па онолико, колико она сматра да је потребно. Али уопште, није број тих инспектората толико велики, како се овде чује и како се изражава бојазан да је сувише велики. Ми смо, господо, сада чули, да су у Србији постојала пре рата два привредна инспектора и да се је рекло, да је то било мало. Данас имамо 4 инспектора док је међутим Србија била много већа по пре рата. Придодата је цела јужна Србија. Цела Хрватска, која има преко 2.000.000 становника

има једног инспектора рада, јер ја нисам могао добити компетенте за друга 3 места, која су била системизирана. У Словенацкој, која је индустријска земља, имамо два инспектора, једног у Марибору а другог у Љубљани. А у Босни имамо 3 инспектора. Мени не изгледа да је то, господо, много. Што се тиче паробродарства ми имамо два надзорништва инспектората и то, господо, није много. Ако Парламенат нађе, да је ово, господо, много, он ће то коригирати приликом претреса буџета, када се на те инспекторе дође.

Господо, што се ове друге ствари тиче ја налазим, да се ова ствар не треба враћати Одсеку. Ова институција, ако није идеална, како би ми сви желели а која се развијала у низу од 3 године дана, није се оснивала сасвим из нова, већ је она постојала у више држава, а како су господа истакла она је постојала и пре рата. Господо, ја не знам, да ли би ми могли за кратко време на седницама секције да ствар разрадимо, израдимо и нађемо нешто боље него што је ово. Како се ствар може ревидирати приликом претреса буџета у појединостима, то сматрам, да би било излишно, да ми сада то мењамо, а ја се још и бојим, да се ово нешто у секцији не би покварило уместо да се поправи.

Када смо се, господо, јуче начелно сложили, да је потребан извесан надзор ради заштите радника, ми данас не можемо недоследно примењивање тога начела да укинемо, јер имати принципе, који су потребни за заштиту рада а не постављати органе да их примењују, био би један апсурд. Господо, није згодно, ако се спомене, да би радничке коморе могле вршити исти посао или да би то могли вршити повереници раднички. Ово су, господо, институције сасвим друге природе. Раднички повереници нису органи владе већ су повереници, делегати самих радника а њих не може примити власт као своје извршне органе. Ако се мисли, да се тиме Бог зна колико више троши него обично, ја вас уверавам, господо, да није тако. У свима областима преко Саве и овде у Србији било је органа, који су код појединих котарских области вршили ову исту надлежност: вршили преглед заната. Ви то знате, ја се сећам из свога рада пре рата: дошао један инспектор рада и показао ми је ново на једном или другом подручју заната или индустрије и занатлије су били срећни. И ако их је инспектор прегледао два пута годишње, мале занатлије предузетници били су тиме обрадовани, дакле баш средњи сталеж, за који се бојите, да не буде оптерећен. Господо, погрешно мислите, да ће то бити оптерећење за средњи сталеж а привилегија за радничку класу. Ја мислим, да много више користити и добити има од инспектора рада, ако се та инспекција врши како треба. Временом можемо се надати, да ће ствар ићи боље него сад.

Господо, ја вас молим, да ову ствар примите онакву каква је. Ви сте се у секцији сложили и сад би било као неко дезавуисање партија, ако се оно што је секција примила опет врати секцији, не знам ради чега, јер изјављујем, да ћемо имати прилика, што се тиче трошкова, да изменимо код претреса буџета. Ја вас молим, да начелно и у појединостима примите овај закон онакав какав је.

Известилац др. **Павле Чубровић:** Господо, инспекција је једна стручна контролна организа-

ција, таква једна организација, која има стручан задатак, да са познавањем ствари, улази у решавање питања у односу између послодаваца и радника и то у свима питањима. Такав посао не може да се повери свакоме а најмање извршним властима, како би рекао г. Лаза Марковић. Не може да се повери из простог разлога, што квалитет самога рада, око кога може доћи до конфликта, такве је природе, да конфликт може да реши само човек, који се је стручно спремао за тај посао.

Инспекција рада, начелно узевши, неопходно је потребна тим више, кад се узме у обзир, да смо већ донели два врло важна закона. То је закон о заштити радника и о осигурању радника. Примена тих закона неоспорно захтева и једну специјалну функцију, која ће имати да тај закон приводи у дело. А да би се привео у дело, да би се тај закон реализовао, може то да се учини само на тај начин, само ако постоји један орган, једна институција, која ће са довољно познавања и воље улазити у решавање спорова, који би се случајно појавили између послодаваца и радника. Из овога се види, господо, да инспекција рада начелно треба да постоји и била би грешка предати тај посао ма каквим другим органима. Међутим оно, што би се могло приметити овом систему овде, као што је доста с правом приметно господин Московљевић и господин Дивац, заиста овде има извесних елемената, који би се на други начин могли извести, да се мало упросте и да буду у својим покретима лабилнији, покретљивији и у исто време да могу своју функцију обављати. Зато бих Вас ја молио, да у име секције у начелу примите овај нацрт о инспекцији рада, а у појединостима ми ћемо се консултовати колико и шта треба допунити или евентуално изменити. Толико сам имао рећи.

Председник Миша Трифуновић: Приступимо, господо, гласању у начелном претресу. Ја ћу сад ставити на гласање. Ко је за то, да се у начелу Закон о инспекцији рада прими, овако како је поднесен од секције, нека изволи седети, а ко је против нека изволи устати. (Већина седи.) Објављујем, да је Закон о инспекцији рада у начелу већином гласага примљен. Прелазимо, господо, на специјалну дебату. Ја мислим, господо, да Вам опет предложим, да почнемо дискусију по главама, а кад се у некој глави код неког члана јави јача дискусија, можемо специјално извући тај члан и о њему дискутовати.

На претресу је, господо, глава I. Жели ко реч? (Јављају се за реч др. Лаза Марковић, Милош Московљевић и Јанко Шимрак.)

Др. Лаза Марковић: Господо, ја налазим, да је овај члан 3. потпуно излишан и да га треба укинути. Овде се говори, да се инспекција рада дели на средишњу инспекцију, на обласну и на специјалну инспекцију рада. Ја предлагам, да се све три инспекције рада укину и да буде свега једна инспекција рада при Министарству за Социјалну Политику.

Председник Миша Трифуновић: Има реч господин Московљевић.

Милош Московљевић: Ја предлагам, да се овај члан 3. не укине, него да се промени и да гласи овако: »При Министарству за Социјалну Политику оснива се инспекција рада са потребним бројем инспектора«.

Др. **Лаза Марковић**: Ја примам овај предлог г. Московљевића и повлачим свој предлог.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч г. Шимрак.

Др. **Јанко Шимрак**: Ја предлажем, господо, да се код члана 2. избрише друга реченица, која гласи: »О надзору у рударским предузећима издаће се посебна наредба у споразуму са Министарством Шума и Руда«, јер не знам ради чега је овај изузетак дат.

Председник **Миша Трифуновић**: Има реч г. Министар за Социјалну Политику.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец**: Молим Вас, да одговорим г. Шимраку, да у другој тачци чл. 2. стоји ова одредба за то, што је Министарство Шума и Руда имало увек неку привилегију у шумарским и рударским стварима. Исто тако сам јуче поново нагласно, да треба неке уредбе донети у споразуму са Министарством Саобраћаја, Социјалне Политике и Министарством Пољопривреде, па разуме се и ово треба радити у споразуму са стручним Министром. Ја мислим, да није никаква штета да то остане. Изјављујем, да не могу примити предлог г. Лазе Марковића и г. Московљевића, јер како смо се сложили инспекција се не може вршити из Београда за Марибор и Љубљану а друго ти инспектори би били вечно на путу, а њихов посао не би вредео а трошило би се много. Приликом претреса буџета њихов број може се утврдити и ја против тога немам ништа, али сматрам, да ствар у ничем не прејудуирамо, ако примимо овај члан овако како је предвиђен.

Милош Московљевић: Ја ипак остајем при томе, да нису потребни нарочити инспектори у појединим областима. Ми, господо, поред толиких инспектора, као што рече лено г. Дивац, видимо, да послови не иду као што треба, јер та господа само седе у канцеларији и пију кафу и разговарају а ништа не раде. Ја налазим, да није потребно, да ти инспектори стално седе у извесном индустријском крају. У закону о радничким коморама предвиђено је, да и радничке коморе дужне су да воде контролу над радницима и да воде рачуна о односима радника и само у тешким случајевима, ако се покаже јако закон о заштити радника, у том случају нека иде тај инспектор, иначе сваки час да разгледа је ли фабрика у реду, то није потребно. Као што рекох у сваком индустријском центру постоји радничка комора, па кад она захтели и нађе за потребно да затражи инспектора, нека га Министарство онда пошаље тамо, да се и он увери о тачном стању ствари, иначе ако би он тамо стално био, седеће и неће радити ништа. За те инспекторе предвиђено је неких девет послова да их раде, али моје је убеђење, да они у ствари неће радити ништа, зато ја молим, да не стваримо те обласне инспекторе рада, који би били у појединим областима, но да они постоје само у Министарству.

Др. **Лаза Марковић**: Ја потпуно усвајам предлог г. Московљевића, а свој предлог повлачим.

Председник **Миша Трифуновић**: Стављам на гласање чл. 1. Ко је за то, да се он прими онако, како га је секција редиговала, тај нека седи, а ко је против нека устане. (Већина седи.) Објављујем, да је члан 1. примљен.

Код чл. 2. учинио је предлог г. Шимрак. Стављам на гласање тај члан, који је за то, да се он прими онако, како га је секција предложила, тај нека изволи седети, а ко је за предлог г. Шимрака нека изволи устати. (Већина седи.) Објављујем, да је члан 2. примљен по предлогу секције.

Код чл. 3. постоји предлог г. Московљевића, али тај предлог ни г. Министар ни Известилац не примају. Стога ћу тај члан ставити прво на гласање, како га је редиговала секција. Ко је за то, да се он прими нека изволи седети, ко је против нека изволи устати. (Већина седи.) Објављујем, да је овај члан примљен по предлогу секције.

Предајимо, господо, на главу II. Господо, не ћемо гласовати о целој глави него о појединим одељцима. Ставићу на гласање прво посебни одељак средишња инспекција рада. Има реч г. Лаза Марковић.

Др. **Лаза Марковић**: Господо, овде се предвиђа некакав средишни инспектор рада, који ме опомиње на оног великог инквизитора из романа Достојевсковог »Браћа Карамазови« и ја морам да скренем пажњу Законодавном Одбору, да ми имамо тек да решавамо о организацији појединих Министарстава и имамо да решавамо чак и о томе, да ли ће уопште остати Министарство за Социјалну Политику, и ја бих место средишног инспектора, које је чисто једно бирократско место и на које ће доћи можда неки који нема ни услова за то, ја сам с тога одсудно против тога. Министарство Социјалне Политике има своја одељења и имаће једно одељење, које ће се бавити радничким законодавством, па ће начелник тога одељења бити у исто време и шеф те инспекције рада. Ја молим, да се ови чланови, који говоре о средишњем инспектору, укину.

Министар Социјалне Политике др. **Вјекослав Куковец**: Ми смо, господо, примили ту ствар и ради тога не можемо сада то да мењамо.

Председник **Миша Трифуновић**: Ставићу, господо, на гласање овај пододељак главе II. посебне одредбе, који носи наслов: Средишња Инспекција Рада, где се налазе чл. 4. и 5. Ко је за то, да се чланови 4. и 5. овог пододељка приме, овако како су редиговани по предлогу Секције, нека изволи седети, а ко је против тога, нека изволи устати. (Већина седи.) Већина седи, објављујем, да су сви чланови, који говоре о Средишњој Инспекцији Рада, примљени по предлогу Секције.

Долази на претрес Обласна Инспекција Рада. (Гласови: Нема кворума.) Молим вас, господо, можемо одмах видети, да ли имамо кворума. (Др. **Л. Марковић**: Ако нема кворума, не можемо решавати.) Молим господу, која нису чланови Законодавног Одбора, нека се издвоје на страну, да бих могао констатовати да ли има кворума. (Настаје пребројавање присутних чланова Законодавног Одбора.)

Присутно је, господо четрнаест чланова.

Др. **Лаза Марковић**: Нема 14, него свега 13.

Др. **Јанко Шимрак**: Г. Хохњец је моментано изишао и он ће се вратити.

Министар Социјалне Политике др. **Вјекослав Куковец**: Зашто онструирате рад?

Др. **Лаза Марковић**: Онструирају они, који нису овде. Немојте, г. Министре, молим Вас, нама то да набацујете. Ми седимо овде и радимо.

(Улазе у дворницу неколико чланова Законодавног Одбора.)

Председник Миша Трифуновић: Сада, господо, има довољан број чланова за решавање. Стављам на претрес одељак Обласна Инспекција Рада. Има реч г. др. Лаза Марковић.

Др. Лаза Марковић: Господо, овај одељак III. предвиђа три категорије нових чиновника. Предвиђа обласне инспекторе. Добро, ја сам против тога, али кад је то примљено и ја примам. Али, господо, овај одељак предвиђа сада и помоћнике обласних инспектора и то предвиђа две врсте помоћника: комесаре и асистенте; предвиђа једну нову групу чисто бирократских места. Мене баш интересује да чујем, како ће г. Известилац то да објасни и какве су квалификације предвиђене за ове комесаре и асистенте, кад се имају да решавају тако тешка, стручна и деликатна питања.

На другом месту ја предлажем, да се у чл. 8. каже место речи »територија Краљевине поделиће се на потребан број обласних инспекција«, да се одмах каже колико ће бити тих инспекција. (Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец:** Буџетом ће се предвидети.) Онда нека се каже предвидеће се буџетом, а не да Министар Социјалне Политике то одређује.

Још нешто, господин Министар је споменуо, да то зависи од буџета. Господо, кад закон предвиди извесне категорије чиновника, не може буџет то после да измени. То су законом предвиђени издаци и они се морају унети у буџет.

Мој је предлог, да се укину помоћници обласних инспектора и друго да се још сада одреди седиште тих обласних инспекција у оним центрима, где има индустрије. Ја предлажем као седиште Загреб, Марибор, Љубљану, Сарајево и Београд.

Председник Миша Трифуновић: Реч има г. Министар за Социјалну Политику.

Министар за Социјалну Политику др. **Вјекослав Куковец:** Господо, нигде није предвиђено колики треба да буде број тих инспекција, него се изрично каже, да се оставља решење каснијим одредбама, којима ће да се регулише инспекција рада. Ради тога не би било угодно, да данас одређујемо места, не би било угодно већ ради тога, што нека места неће бити склона, да се индустријализирају. Ја мислим, да не би било најзгодније на брзу руку решавати дефинитивно та питања, боље је да решимо, да остане овако како је.

Председник Миша Трифуновић: Реч има господин Рајчевић.

Милосав Рајчевић: Господо, члан 8. оставља господину Министру Социјалне Политике, да одређује, колико ће бити тих места. Међутим из чл. 104. Устава тачно се види, да Министар не може одређивати надлежства, него да то мора бити законом одређено. Оснивање појединих установа и њихов број мора бити одређен законом. Према томе ми, на основу Устава, морамо предвиђати број њихов, јер кад би то било остављено Министру, била би противуставна одредба.

Председник Миша Трифуновић: Реч има господин Павле Анђелић.

Павле Анђелић: Ја сам видео из расправе о овом закону, да се уводи једна новина, која има да регулише односе радника и капитала, као што је то лепо казао господин Дивац. Због тога што је то новина, која треба да регулише једно важно друштвено питање и која има да прибавља податке и решава проблеме нашега по-

вога друштвенога уређења, које не мора почитавати, као што је то до сада било, на бирократској основи, боје се многи, да ће и ова бити једна врста такве бирократске установе. И овако како је предложено ово није бирократизација, него је ово увођење нових потребних снага, да решавају ова питања на другој основи. Због тога је ова напомена потребна, да се имају стручни органи, који ће вршити закон о заштити радника у самим областима. Што се тиче њихова броја и у почетном претресу је господин Министар усвојио, да се потребан број чиновника одређује буџетом. И како је добро приметно господин Рајчевић, да се то противи члану 104. Устава и ја сам мишљења, да би члан 8. требало изменити и да гласи: »Број и седишта обласних инспекција рада одредиће Министар Социјалне Политике према буџетској могућности и тако даље«. Дакле, пошто је буџет само по себи закон, то се тиме као и законом одређује број обласних инспекција и онда том приликом према развоју и потребама одредиће се и места. Врло би опасно било, ако би се законом одређивала места тих обласних инспекција. Зато сам ја да остане члан 8. у редакцији, како је предложен од секције. (Др. **Лаза Марковић:** И са помоћницима и асистентима?) Са свима, јер су то стручни људи.

Министар Социјалне Политике др. **Вјекослав Куковец:** С обзиром на разговоре које смо имали пристајем, да се максимира број обласних инспекција, а ако би требало новине да се уреди буџетом. Ја пристајем на број 10 како господа не би имала бојазни, да је сувише много. (**Фехим Курбеговић:** Да се укину помоћници.) Можемо укинути помоћнике.

Известилац др. **Павле Чубровић:** Примедбе су са свију страна оправдане за овај члан и ја у име секције усвајам толико што мислим, да сходно чл. 104. број и места нека остане да се одреди буџетом, а у члану 7. нека стоји за секретаре, асистенте и потребан број нижега особља. Ја мислим право да вам кажем, да секретари нису потребни, јер је то обтерећивање посла. У овоме смислу ја то примам, али само претезно да остане, да се број и места одреде буџетом.

Министар Социјалне Политике др. **Вјекослав Куковец:** Одредиће се потребан број, а за сада највише 10 обласних инспекција.

Председник Миша Трифуновић: Моћи бисмо приступити гласању с обзиром на овај предлог, који су усвојили и господин Министар и господин известилац: да сада буде 10 инспекција, а да се помоћници укину.

Др. **Лаза Марковић:** Члан 7. о помоћницима имао би да гласи овако: »На челу обласних инспекција рада су инспектори рада у рангу секретара или инспектора Министарства. Они имају за управљање службених послова потребан број не-указног особља«. Дакле, толико би свега био члан 7. А члан 8. гласио би: »Територија Краљевине дели се на 10 обласних инспекција рада. Седишта обласних инспекција рада одређује Министарство Социјалне Политике засебном уредбом. Нове обласне инспекције рада установиће се законом«.

Председник Миша Трифуновић: Онда могу да ставим цео овај одељак обласне инспекције рада на гласање с обзиром на предлог господина дра. Лазе Марковића код члана 7. и 8., који су господин известилац и господин Министар при-мили. Молим Вас, господо, ставићу на гласање. Ко

је за то, да се овај одељак обласне инспекције рада са овим предлогом код члана 7. и 8. госп. дра. Лазе Марковића прими, нека изволи седети, а ко је против нека изволи устати. (Сви седе.) Објављујем, да је овај одељак обласне инспекције рада примљен са допуном господина дра. Лазе Марковића код члана 7. и 8.

Стављам на претрес, господо, овај пододељак специјалне инспекције рада, почињући са чланом 17. Ко је за то, да се тај члан 17. тако прими нека изволи седети, а ко је против нека изволи устати. (Сви седе.) Објављујем, да је члан 17. примљен по предлогу секције.

Сада долази глава трећа: Лични односи особља. Има реч господин Марковић.

Др. **Лаза Марковић**: Може бити да сам у заблуди, а ја бих желео, да се код члана 19. у првој ставу изостави речи: »Са изузетком већ постављених лица на те положаје«, другим речима, да се тим лицима, који су сада на положају тих инспектора рада, не гарантује законом, да морају то остати, него да се остави министру односно редовним органима, који та лица именују.

Известилац др. **Павле Чубровић**: Ја примам ту примедбу. Члан 18. треба довести у везу са чланом 7. и 8. с тим, да помоћници отпадају.

Председник **Миша Трифуновић**: То се по себи разуме, да те речи отпадају. Има реч господин Рајчевић.

Милосав Рајчевић: У члану 19.: »Време његовог практичног рада у предузећима може се урачунати накнадно у државну службу највише до 10 година«, предлажем, да се изостави, јер су они чиновници, а зна се по закону о чиновницима кад почињу и кад се свршавају права указаних и других чиновника.

Министар Социјалне Политике др. **Вјекослав Куковец**: Ја примам то.

Председник **Миша Трифуновић**: Ставићу на гласање овај пододељак лични односи особља, члан 18., 19. и 20. са примедбама, које су учинили господа др. Лаза Марковић и Милосав Рајчевић и које су примили и господин известилац и господин Министар Социјалне Политике. Ко је за то, да се ова три члана: 18., 19. и 20. приме са оваквим изменама нека изволи седети, а ко је против нека изволи устати. (Сви седе.) Објављујем, да су ови чланови примљени.

Долази на претрес глава четврта: Извршно наређење. Има ли каквих примедба? (Нема.) Ставићу на гласање главу четврту, извршна наређења, почев са чланом 21. до краја овога закона. Ко је за то, да се ова глава прими овако, како је редигована у секцији, нека изволи седети, ко је против нека изволи устати. (Већина седи). Објављујем, да је ова глава примљена овако како је у секцији редигована. Господо, тиме је и у специјалном претресу овај закон о инспекцији рада примљен.

Известилац др. **Павле Чубровић**: Ја бих молио, да се код појединих чланова, у којима се помиње реч »помоћници«, та реч избрише.

Председник **Миша Трифуновић**: То се само по себи разуме, то ће се при редиговању имати на уму.

Господо, приступићемо гласању о дефинитивном усвајању овога закона. Ко је за то, да се

овај закон дефинитивно прими гласање за, ко је против гласање против.

Известилац др. **Павле Чубровић** прозива чланове Законодавног Одбора, да гласају и они су гласали овако:

Павле Анђелић за, М. Живковић за, Ј. Дрофеник за, Љ. Јовановић за, Е. Кристан за, др. С. Шећеров за, В. Вилдер за, др. Г. Жерјав за, др. А. Дулибић за, Н. Дивац за, Х. Храсница за, М. Рајчевић за, А. Радовић за, др. П. Чубровић за и М. Трифуновић за.

(После гласања.)

Председник **Миша Трифуновић**: Господо, гласало је свега 15 посланика и сви су гласали за. Објављујем, да је закон о инспекцији рада дефинитивно примљен. Молим, господо, да за овераче одредите двојницу. Ја предлажем господина дра. П. Чубровића, који је био известилац и господина Н. Дивца. (Прима се.)

Прелазимо, господо, на трећу тачку дневног реда: претрес извештаја друге секције о враћеним члановима уредбе о избору општинских заступстава за Словенију. Има реч господин известилац.

Известилац др. **Грегор Жерјав**: Господо, Законодавни је Одбор вратио секцији три члана овога закона. Најпре § 1. дошто је био овде стављен предлог, да се женама у Словенији да право гласа. Секција се изјавила против тога предлога.

Председник **Миша Трифуновић**: Реч има господин Дрофеник.

Јосип Дрофеник: При § 1. је скленила секција, да се женском не да вољивна правича. То одобравам; че се женска вољивна правича не изведе за всю државу, закај би се изведла само у појединим покрајинама в сврхо изигравања.

Даље предлагам, да се рок за бивање в обцини подаљша на две лети. Само тисти, ки је бивал же 2 лети в исти обцини, нај има активно ил пасивно вољивно правичо. Кајти само тисти има интерес на добрем обцинском господарству, ки бива стално в обцини. Зато просим, да законодајни одбор спрејме та параграф в тем змислу, да се место 1 лета долочи 2 лети.

Председник **Миша Трифуновић**: Реч има господин др. Жерјав.

Известилац др. **Грегор Жерјав**: Господин Дрофеник предлаже, да се за активно изборно право тражи рок пребивања, где је рок услов за активне изборе, да се тражи две године место једне године. Секција овај предлог није примила, али морам изјавити, да немам за право ништа против тога. Не правим никакво питање, ако се предлог господина Дрофеника прими.

Председник **Миша Трифуновић**: Молим господу, да се приступи решавању. Реч има госп. Кристан.

Етбин Кристан: Господо, кад је била расправа о Уставу и кад су многе странке тражиле, да се у Уставу утначи изборно право за држављане без разлике пола, онда се нама говорило, да ће нам се утначити посебним законима. Али сад видимо, да се није обистињавало оно, што је онда обећавано. Кад је сваком приликом требало утначити, да ли жене имају изборно право, или немају, обећавало се, да ће се то решити једним другим законом. Тако се то може обећавати стотине година.

Господо, ја сам већ неколико пута нагласно, да ми имамо уверење, да су жене попречно политички онолико зреле, колико и мушки. Ако држите, да нису, онда држим, да је једина школа, да им се политичка права даду. Чим више њима политичка права будете заустављали, с тим ће постојати дуже ово стање, на које се сада жалите. Ја се чудим, да толико наглашаваате патриотизам, који постаје мени веома сумњив, кад имамо народ незрео у свима стварима, а нећемо да дамо прилике да дозрије. Ја, господо, са својим пријатељима стојим на становишту, да се женама мора дати изборно право и то сасвим једнако, које и мужевима. Где се је год то до сада правило, био је резултат добар. Ја не знам, какав је разлог био, да буде лошији резултат него у другим земљама. Ако могу у другим земљама седити жене у Парламенту, ако могу бити у општинским заступништвима, ја не знам, зашто то код нас не би могло бити.

Друго, господо, у чему ја тому закону замеравам, јест то, да мора човек, ако хоће да може бирати, проживети једну годину односно две године дана у општини прије него буде уписан у изборну листину. Ја констатујем, да је то једна реакционарна установа, која је направљена директно против радничке класе. Ви знате, господо, да се радник не може бирати место, где ће живити, јер он мора да живи тамо, где има зараде и може му се на тај начин десити, да буде кроз десет година сваку годину у два различита места где борави и тако неће да цео свој живот никада имати право да бира, а ипак радник доприноси својим радом све жртве, које се могу тражити од држављанина. Око тога је било у свим земљама борбе и у напредним земљама се увидело, да се не може тако даље ићи. Тај се увет у неким земљама одбацио, а у другим земљама скратио се на шест месеци, а овде се не тражи, да га одбацимо, него да га дапаче продужимо.

Особито код нас, господо, где су прилике несрећене, где се индустрија истом развија, требало би да ви помажете да се индустрија што боље развија. У нашој земљи, где се говори о унутарњој колонизацији, где се говори о сеоби народа, управо је неверојатно, како се може долазити до тога, да се једном великом броју држављана онемогући изборно право. Ако није могуће, да се то одбаци сасвим, ако има таквих запрека, ја бих се на крају крајева могао сложити с тиме и пристати на то, да се утаничи један рок од шест месеци, а шта је преко тога, нема никаквога оправдања. И ако се говори да треба неке стабилности општинама, то је тако. Ако је општина по својој природи стална, ако се становништво у једној општини не мења, онда ће и односи у тој општини бити стабилни. Ако је општина таква, да се њезино становништво мења, онда се мора изражавати једнако. За то ја предлажем, да се призна изборно право и то активно и пасивно свим држављанима, а у другом реду, да се рок смањи на шест месеци.

Председник **Миша Трифуновић**: Реч има господин Анђелић.

Павле Анђелић: Господо, ова је уредба била већ једанпут у Законодавном Одбору и, колико се ја сећам, овај члан 1. је примљен и женама је огарантовано право гласа, те ми је чудновато, откуд да се сада поново решава о једној ствари, која

је једанпут већ примљена. (Гласови: (То није тачно.) То је тачно и то се може видети из стенографских белешака. Због тога хоћу и овом приликом да истакнем, да пенштапање стенографских белешака на време онемогућава контролу над нашим радом. Овај је члан 1. примљен и женама је омогућено право гласа. Ја и данас стојим на томе гледишту, које смо онда усвојили и молим Законодавни Одбор, да половину човечанскога рода призна једанпут за пуноправне грађане и то на тај начин што ће решити, да и женскиње има права учествовати у политичком животу свога народа, јер је оно својим радом у току овога рата доказало, да је достојно, да му се то право призна бар у општинама и никаквог разлога не може бити, да се то не одобри за то, што женскиње у другим крајевима наше отаџбине није то право још добило. Ми не смео ићи назад, него морамо ићи напред. Кад смо још у Уставу решавали, ми смо казали, да ћемо и женскиње увести у права, која она треба да има, те да изменимо ову садању културу и уз његову помоћ створимо другу, јер ова култура, како је досад радила и стварала, она је у ствари само рушила, а само уз женску сарадњу биће могуће створити другу здравију културу. Ја молим, да се више не задржавамо око ове ствари него да овај члан 1., како је предложен, одбацимо па да и женскињу признамо право гласа у општинама, исто онако као и људима.

Слажем се са предлогом г. Кристиана односно скраћеног рока на 6 месеци ради за добијања гласачкога права у једној општини.

Др. **Јанко Шимрак**: Са наше стране се о женском праву гласа више пута говорило. Ја не могу разумети те, који су против права гласа у Словенији за општинске изборе. Да би увођење тога права за женске у другим покрајинама могло наићи на извесне потешкоће, то могу разумети, али ми је неразумљиво, кад се каже: не можемо дати право гласа женама у Словенији за то, што га немају ни жене у другим покрајинама. Ја мислим, да можемо то пробати у једној нашој најнапреднијој покрајини и виђети како ће ова ствар тамо проћи. А на примедбу, да је увођење овога права само у Словенији један сепаратизам, могу одговорити, да је та примедба тако смешна, да је не треба ни побијати. Дакле сепаратизам се састоји у томе, ако се некое у Словенији омогућава да боље живи него ли у Црној Гори! То је сепаратизам! То су тако смешне ствари, да на њих не треба ни речи трошити. Што је самостојна кметијска странка противна женском праву гласа за Словенију, то је њена ствар и она ће због тога одговарати.

Господо, ја се не сећам како стоји ствар односно примедбе господина Анђелића, да је ова ствар једанпут већ решена и зато бих ја предложио, да се, пре него што ову ствар решимо, разгледају стенографске белешке те да се види, да ли не стоји у истини онако, како господин Анђелић тврди, то јест да је ова ствар већ решена у корист женскиња.

Друга је ствар што се тиче оног предлога господина Дрофеника о року од две године. Ако се не варам, господин Дрофеник је задњи пут тражио рок од једне године и тако је и усвојено, а сада тражи рок од две године. Ако ово још једанпут дође на решавање врло је лако могуће, да господин Дрофеник затражи да тај рок буде и 20

година. (**Јосип Дрофеник**: Онда да пожуримо, да ово што пре решимо овако, како не би до тога дошло.)

Господо, усвајам потпуно оно, што каже пријатељ колега из социјалистичког клуба, ми не можемо никако дозволити особито у Словенији, која је наша најјача индустријална земља, да тисућама радника, који седе из једне творнице у другу, да многим сељачким радницима, који су исто тако присиљени, да седе из једне општине у другу, да им просто узмемо право гласа. Мислим, да ће Законодавни Одбор пристати на предлог, од 6 месеци, као што је прије било.

Председник Миша Трифуновић: Господо, ја ћу ставити параграф 1. на гласање. Код § 1. учињено је једну измену господин Дрофеник и тај предлог примио је, како сам ја разумео, једино господин известноц. (Гласови: Није примио. — Известилац др. **Грегор Жерјав**: Нисам примио, али немам ништа против тога.) Колико је мени познато, није дато право гласа женама раније, а у осталом ту су сва господа, који могу казати. Не би цела секција погрешила.

Љуба Јовановић: Молим реч.

Председник Миша Трифуновић: Изволите.

Љуба Јовановић: Као председник ове друге секције имам да изјавим, да секција није радила ништа из своје иницијативе, него по писменом акту, који је добила од Председника Законодавног Одбора, то је решила да се трећи параграф врати секцији. Ја се добро сећам, кад смо ово радили, да о члану првоме, није ни гласано, него само на крају је гласано, да се врати секцији, да она донесе предлог о свим предлозима, који су пали. То су били предлози о трајању домицила, да се стече право гласа и о женском праву гласа. Онда је тенденција била јака у секцији, да се усвоји женско право гласа, али то решено није.

Стоји, да је секција добила писмено акт председника Законодавног Одбора, у којем је овако казано као што сам вам рекао.

Павле Анђелић: То стоји, да је решен члан 1. и да је гласано о њему. То је тачно, а ја ћу се позвати и на једнога господина Министра.

Министар Социјалне Политике др. **Вјекослав Куковец**: Ја сам био ту, није могуће, а изгласан је члан 1. (Један глас: Па донесите записник.)

Председник Миша Трифуновић: Господине известноче.

Известилац др. **Грегор Жерјав**: Ја се сећам сасвим позитивно како је било. Био је само предлог секције и предлог секције је био одбачен. Није био примљен ни један други предлог и тим је аутоматски ствар враћена секцији. Враћени су параграфи 1., 46. и 68.

Председник Миша Трифуновић: Приступимо гласању. (Др. **Ј. Шимрак**: Молим реч.) Има реч господин Шимрак.

Др. **Јанко Шимрак**: Ја молим, да се о сваком предлогу посебно и поименично гласа. (Др. **Славко Шећеров**: То није потребно, треба да вас тројица потпомогну.) Ево их петорица.

Председник Миша Трифуновић: Да причекамо, док секретар донесе записник оне седнице па да видимо како је било. У осталом, то је само ради информације, али сад се решава члан 1. Ја ћу ставити члан 1. на гласање, онако, како је

изашао из Секције. Ко је за то, да се тај члан 1. прими, како је он изашао из Секције гласаће за, а ко је против нека гласа против. (Настаје прозивка.)

Гласало је свега 18 посланика, од тога су била десеторица за, а осам њих против. Објављујем, да је према томе § 1. примљен. (Др. **Јанко Шимрак**: Молим за реч.) Има реч господин др. Јанко Шимрак.

Др. **Јанко Шимрак**: Како се гласало? Петорица заступника су тражила, да се одјелито гласа: 1. о женском праву гласа и 2. да се гласа о ономе, да ли има да буде једна или две године дана. Пошто се сада гласало о женском праву гласа, то се сада има гласати о овој другој ствари.

Председник Миша Трифуновић: Сада се гласа о женском праву гласа о § 1. Господо, ставићу на гласање предлог господина Дрофеника. Молим да видимо у чему је предлог.

Известилац др. **Грегор Жерјав**: Само додати, како каже господин Шимрак, да се место једне године тражи две године пребивања за добијање активног права гласа.

Председник Миша Трифуновић: Стављам на гласање предлог господина Дрофеника како га је господин известилац изнео. (Гласови: Како гласи предлог?) Молим господина известноца, да поново прочита предлог господина Дрофеника.

Известилац др. **Грегор Жерјав** понавља предлог господина Дрофеника.

Председник Миша Трифуновић: Стављам на гласање предлог господина Дрофеника, који је известилац два пута казао. Ко је за предлог господина Дрофеника нека изволи седети... (Др. **Јанко Шимрак**: Молим да се поименично гласа.) Молим господина известноца, да се изјасни о овом предлогу господина Дрофеника да ли га прима.

Известилац др. **Грегор Жерјав**: Ја немам овлашћење да га примим.

Председник Миша Трифуновић: Господин известилац нема овлашћење. Он говори у своје име. Зато стављам предлог на гласање како је изашао из секције. Ко је за то, да се предлог секције прими гласаће за, а ко је против гласаће против. Молим господина секретара, да прозива господу посланике.

Секретар др. **Павле Чубровић** прозива посланике. (Међу посланицима настаје међусобно расправљање после гласања. — **Етбин Кристан**: Да видимо хоће ли бити то тачно, јер смо и ми бележили. — **Недељко Дивац** долази да контролира гласове. Траја.)

Председник Миша Трифуновић: Господо, данашњу седницу закључујем. Ствар није свршена. Сутра ћемо о члану 1. поново гласати.

За идућу седницу предлажем: 1. пријем у целости уредаба Министарства Правде за Словенију и Далманију и Министарства Пољопривреде; 2. продужење претреса извештаја друге секције о враћеним члановима уредбе о избору обласних заступништва; 3. претрес извештаја треће секције о уредбама о становима; 4. претрес извештаја прве секције о уредбама о управи фондова; 5. претрес извештаја друге секције о уредбама Министарства Просвете о вишем школском савету; 6. претрес извештаја пете секције о уредбама Министарства Пољопривреде и 7. претрес извештаја пододбора о закону о централној управи.

(Седница је закључена у 17 часова.)